

Loovuse lätted

Viire Sepp

MTÜ Eesti Talendikeskuse seminar 03.03.2020 Tallinn

1

Loovus

Loovus sõltub paljude elementide vastastikusest koostoimest:

- isiksuse bioloogilised ja kognitiivsed protsessid,
- isiksuse omadused,
- keskkonna sotsiaalsed, kultuurilised ja ajaloolised tegurid

2

Loovusega seotud faktorid

Loovus ei saa sündida tühjalt kohalt, selle avaldamiseks on vaja

- teatavat põhiteadmiste ja erioskuste baasi
- oskust oma tegevust planeerida ning arengut hinnata (metakognitiivsed oskused).
- Loovuse avaldamist toetav tööstiil

Picasso: inspiratsioon peab meid tabama tööd tehes

Sõltuvad isiksuseomadustest
koolitusest
kogemusest

3

Loovusega seotud faktorid

- kaasaegsetes teooriates osutatakse tähelepanu isiksusega seonduvatele faktoritele: kõneldakse loovast või andekast käitumisest, mille tunnuseks on inimese loomingulisusele suunatud hoiak.

4

Isiksusega seotud faktorid

- Lakkamatu uudishimu kõige vastu, mis nende ümber toimub
- Ülim ja pidev entusiasm kogemuste omandamiseks
- LAPS MEIE SEES

5

Üllitundlikkus/-erksus

Dabrowski:

- erakordsete võimete ja talendiga isikutel on kõrge arengupotentsiaal, mille tunnuseks on üllitundlikkus/ülierksus, mõningatel juhtudel ka täiuslikkuse instinkt

6

Ülietundlikkus/-erksus (1)

Dabrowski 1967, 1972; Piechowski, 1979

- **Psühhomotoorne** – liikuvus, püsivus, aktiivsus ja energilisus
- **Meeleline** – kõrgeenenud aistingud, erksus meeleliste kogemuste suhtes
- **Emotsionaalne** – tundeelu sügavus ja intensiivsus, avarad tunded, empaatiavõime, vastutustunne, eneseanalüüs, moraalne tundlikkus

ingl.k. overexcitability

7

Ülietundlikkus/-erksus (2)

- **Intellektuaalne** - aplus uute teadmiste, avastamise järele, uudishimu, armastus ideede ja teoreetilise analüüsi vastu, tõeotsingud
- **Kujutluslik**- kujutelmade erksus, assotsioonide rohkus, soodumus unistamiseks ja fantaasiateks, animism ja isikustamine, ebatavalise eelistamine

8

Big Five (1)

- Neurootilisus
seadumus negatiivsete emotsioonide kogemiseks; soodumus emotsionaalseks häirituseks (depressioon, agressiivsus ei kontrolli impulsse)
- Ekstravertsus
pos. emotsioonid, eelistavad rahvarohked kogunemisi, aktiivsed, enesekindlad, jutukad

9

Big Five (2)

- Avatus
huvi ümbritseva maailma ja oma siseelu vastu, originaalsed, võtavad kergesti omaks uusi ideid ja mittekonventsionaalseid väärtusi
- Sotsiaalsus
usaldavad, omakasupüüdmatud, leplikud, abivalmid
- Meelekindlus
kontrollivad oma soove ja impulsse, planeerivad oma tegevusi, viivad plaanid ellu

10

Isiksusega seotud faktorid

Loovuse avaldamiseks olulised omadused/isiksuse karakteristikud (Cropley & Urban 2002);

- avatus uutele ideedele ja kogemustele,
- seiklusvaim,
- autonoomia,
- ego tugevus,
- positiivne enesehinnang ja enese teadvustamine,
- ebatavaliste ja komplekssete lahenduste eelistamine,
- ebaselguse talumine,
- võime riske arvestada ja riskitaluvus,
- valmidus omandada uusi õppimis- ja mõtlemisoskusi.

11

Isiksusega seotud faktorid

- Kompleksus, omavad laialdast isikuomaduste spektrit, mis sõltub faasist, millega nad parajasti on seotud.
- Võivad ühel ajal olla introvertsed, samas aga äärmiselt ekstravertsed
- võivad olla suurepärased suhtlejad, kuid (loome)tööd alustades võivad sulguda endasse tundideks või päevadeks
- võivad olla samaaegselt tundlikud ja külmad, ülbed või alandlikud, omada nn mehelikke või naiselikke käitumisjooni.

Milline joon esile kerkib, sõltub suhtest isiksuse ja tegevuse valdkonna vahel, kus nad töötavad.

12

Haridusega seonduvaid probleeme, mis halvavad loova mõtlemise toetamist (Mikita, 2000)

- suur hulk lapsi pärineb peredest, kus pole soodustatud lapse iseseisvat tegevust, neil puudub algatusvõime, koolis pole aega ega võimalusi
- igapäevased kooliülesanded on üles ehitatud pigem ratsionaalsele ja faktikeskele mõtlemisele;
- loova sisuga ülesandeid on raske objektiivselt hinnata
- kreatiivsed ülesanded nõuavad märksa enam diferentseeritud ja individuaalset lähenemist
- originaalse mõtlemisega isikud pole alati just kõige eeskujulikumad õpilased, kõik armastavad küll loovust, kuid mitte alati loovaid inimesi;
- loovate õpilaste õpetajad peavad ka ise olema loovad
- laiem objektiivne põhjus: ühiskonna enda reglementeeritus, mis seab inimeste käitumisel teatud piirid.

13

Kuidas loovust maha suruda (Hango & Murutar, 1988)

- Suru end peale, kamanda, korralda
- Ähvarda, hirmuta, süüdistada, hoiata, nõua
- Tee lapse kulul nalja
- Ära omista millelegi tähendust, näita üles tühimust, ära pane tähele
- Ära anna tagasisidet, tee kivinägu ette
- Saa valesi aru, vaidle, löö lahingut
- Too ainult vigu välja, nori, mõista hukka
- Heida kõik ideed kõrvale, nõua kiiret täpsustamist
- Targuta, rõõgi, kui lootusetu ta on ja et nagunii ei tule midagi välja

14

Mõttele – kuidas käituda Sina?

Kas tundsid end mõneti eelpool toodud ära?

Mida saaksid teha teisiti?

15

Iga anne loeb!

Head koostööd!

MTÜ Eesti Talendikeskus
www.talendikeskus.ee

FB @eestitalendid

16